

Burning, But Not Consumed

Mrs. Emma Katz, NLI Director

שמות ג:ב'

ומִשֶׁה הָיָה רֹעֵה אֶת־צֹאן יִתְרוֹ חֹתֶנּוּ כֹהֵן מִדְיָן וַיִּנְהַג אֶת־הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל־הַר הָאֱלֹהִים חֲרֹבָה: וַיֵּרָא מִלְאָךְ יְהוָה אֵלָיו בְּלִבְת־אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסִּנֵּה בֵיעַר בְּאֵשׁ וְהַסִּנֵּה אֵינּוּ אֶכָל: וַיֹּאמֶר מִשֶׁה נָגַד וְאָרְאָה אֶת־הַמְרָאָה הַגְּדֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא־יִבְעַר הַסִּנֵּה: וַיֵּרָא יְהוָה כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסִּנֵּה וַיֹּאמֶר מִשֶׁה מִשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲנִי:...

Now Moses, tending the flock of his father-in-law Jethro, the priest of Midian, drove the flock into the wilderness, and came to Horeb, the mountain of God. A messenger of יהוה appeared to him in a blazing fire out of a bush. He gazed, and there was a bush all aflame, yet the bush was not consumed. Moses said, “I must turn aside to look at this marvelous sight; why doesn’t the bush burn up?” When יהוה saw that he had turned aside to look, God called to him out of the bush: “Moses! Moses!” He answered, “Here I am.”...

רש"י שם

בלבת אש. בְּשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ – לְבוֹ שֶׁל אֵשׁ, כְּמוֹ "לֵב הַשָּׁמַיִם" (דברים ד'), "בְּלֵב הָאֱלֹהִים" (שמואל ב י"ח); וְאֵל תִּתְמָה עַל הַתִּי"ו, שְׂיִישׁ לָנוּ כִּי־צִא בּוֹ, "מֶה אִמְלָה לְבַתָּךְ" (יחזקאל ט"ז):

in the very heart of (לב) the fire. Similarly is לב used of inanimate objects in: (Deuteronomy 4:11) “in the heart of (לב) heaven”; (II Samuel 18:14) “in the midst of (לב) the terebinth”. Do not be puzzled by the ת, although the ordinary word for heart, לב, does not require the suffix ת in the construct form, because we have another example of this form, viz., (Ezekiel 16:30) “how weak is thy heart (לבִּתְךָ)”.

מתוך הסנה. וְלֹא אֵילָן אַחֵר, מִשּׁוּם "עֵמוֹ אֲנֹכִי בְצָרָה" (תהילים צא טו):

(a thornbush) — and not from any other tree, in accordance with the idea (Psalms 91:15) “I will be with him in trouble” (Midrash Tanchuma, Shemot 14).

גור אריח שם

עמו אנכי בצרה. אין הפירוש כלל שהוא בצרה, חס ושלום לומר כך, אך פירושו שהוא יתברך אסור בזיקים בישראל, והוא עמהם תמיד, לְכַךְ כִּאֲשֶׁר יִשְׂרָאֵל בְּצָרָה אֵין מַלְכוּתוֹ בְּשִׁלְיִמוֹת. ולפיכך היה נראה לו בסנה, המורה לך על כי אין

מלכותו בשלימות. וזהו פירוש "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו), רוצה לומר שהוא עם ישראל בצרה, ומאחר שהוא עמהם בצרה אין מלכותו בשלימות, ולפיכך נגלה מתוך הסנה. אכן ראוי לך לדעת כי כל ענין זה מצד העולם הזה, כי ישראל הם בעולם הזה, וכאשר ישראל בצרה אז אין מלכותו בשלימות בעולם הזה, אבל עצם כבודו – "ברוך כבוד ה' ממקומו" (יחזקאל ג, יב), רק כאשר אנו בוחנים מלכותו בעולם הזה – כאילו אין מלכותו בשלימות:

ספורנו על שמות ג:ב'

וירא והנה הסנה בוער באש. דולק, וזה דרך חידת הנבואה, שהיה המלאך בתוך הסנה, והאש בוערת בסנה סביב המלאך, להורות שבהיות צדיקי ישראל, שהם מלאכי ה', בתוך הסנה של עם מצרים, שהיו להם סרבים וסלונים. הסנה יבער באש בצרת עשר מכות, אבל לא יכלו באותן הצרות, כמו שהורה באמרו והסנה איננו אכל, שהיה בלתי כלה באש המלהט בו. כי לא היתה נבואת משה רבינו עליו השלום אז כמו שהיתה אחר כך, כמו שהעיד באמרו כי ירא מהביט אל האלהים על הפך ותמונת ה' יביט אבל מיום מתן תורה ואילך שנגלה אז לכל ישראל פנים בפנים והם לא סבלו זה, כאמרם לא אוסיף עוד לשמוע את קול ה' וכו' והוא לבדו נשאר באותה מדרגה, כמו שאמר שובו לכם ואתה פה עמוד עמדי וכאמרו ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש, היתה נבואת משה רבינו פנים בפנים ומראה ולא בחידות:

וירא והנה הסנה בוער באש, it kept burning; This phenomenon indicated the prophetic nature of the experience. Unless the angel had been within the bush, this could not have happened as something natural. The fire Moses saw burning enveloped the angel. The implied message was that the righteous members of the Jewish people, who are themselves angels of G'd, i.e. His messengers on earth, and who are surrounded by the Egyptian nation who treated them as burning thistles or less, would themselves become subject to this fire when enduring the ten plagues, but would remain unharmed by all those plagues. This is what Moses was taught when he saw **והסנה איננו אוכל** it was not consumed by the flames which kept burning. The level of Moses' prophecy at that time was not yet at the level it would be later on. The very fact that the Torah describes Moses as being even afraid to look at the spectacle before his eyes is proof of this (compare verse 6). From the day the Torah was given, as the Torah testifies in Numbers 12,8 **ותמונת ה' יביט** G'd extended the power of Moses' prophetic visions so that He shows him a visual image of G'd. The entire Jewish people had had a brief revelation of G'd's glory at Mount Sinai only. Their power of endurance was so limited even at that time that the Torah reports them as saying that they could not even endure hearing the voice of the Lord, not to speak of enduring a visual image. Only Moses was able to retain the level of prophecy which the entire nation experienced during the revelation at Mount Sinai. This is the meaning of Deuteronomy 5,27-28 **שובו עמדי** "you (pl.) go back to your tents, and you (sing.) remain standing here beside Me." This is also borne out by Exodus 20,18 **מרחוק העם** ויעמוד העם מרחוק, "the people stood at a distance," followed by **ומשה נגש**, "whereas Moses approached." (to the cloud within which the glory of G'd was enveloped). Moses' level of prophecy from that time on remained on the level known as **פנים אל פנים**,

“face to face,” i.e. direct, not indirect. G'd told Miriam and Aaron there that He does not speak to Moses in riddles but by showing him a visual image (Numbers 12,8)

חזקוני שם

בלבת אש שיהיה רגיל בכך כדי שלא יתבהל כשיבא לסיני מן האש והברקים.

“in the heart of the fire;” G-d wanted Moses to get used to such a phenomenon so that when the time came for the revelation at Mount Sinai, he would not become frightened by either it or the lightning.

והסנה איננו אכל אות כנגד מצרים וישראל כי האויב נמשל לאש וישראל לסנה וכמו שהאש לא היה בוער את הסנה כך לא יוכל האויב לכלות את ישראל.

“but the bush was not being consumed by the fire.” This was a symbol for both Israel and the Egyptians. The Israelites' enemy, Egypt, is portrayed as an all consuming fire, while his prey, Israel, is supposed to be represented by the bush that refuses to be consumed by the fire. (Sh'mot Rabbah 2,5)

כלי יקר שם

וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה. במראה זו רבו הדעות כי יש אומרים שהיא על שם עמו אנכי בצרה, ע"כ נגלה אליו בסנה עץ שפל ונמוך ולפירש"י אינו מיושב כלל למה דוקא בסנה. וי"א שהסנה רמז לסבלותן של ישראל כי אש הצרות מתלקחת סביביו ואיננו אכל, על דרך חצי כלים והם אינן כלים, ובב"ר נמצאו ג"כ הרבה דמיונות. ולפי מה שפירשתי למעלה בפסוק ויקוצו מפני בני ישראל. שהמצרים נמשלו לקוצים כי המה היו לישראל לקוץ מכאוב, על כן הראה לו הקב"ה שהסנה איננו אכל כי ירמוז על פרעה שאע"פ שאש הצרות מתלקחת סביבו עברה זעם וצרה מ"מ איננו אכל, כי יתן בו הקב"ה כח לסבול כל המכות כמ"ש (שמות ט ז) ואולם בעבור זאת העמדתך בעבור הראותך את כח.

דבר אחר, רמז למה שנאמר אכן נודע הדבר מפני מה ישראל שרויין בצרה יותר מכל האומות לפי שיש בהם דלטורין משמיעים קול ענות בחרופים וגדופים על שכבי וערי, (סנהדרין כט): כקוצים הללו המשמיעים קול כשהוא בוער באש כך ישראל אפילו בזמן שאש הצרות מתלקחת סביבו מ"מ כל אחד לחבירו קוץ מכאוב וסילון ממאיר כמנהג דורות הללו ותמיד משמיעים קול כקול הסיר כמ"ש (קהלת ז ו) כי כקול הסירים תחת הסיר כן קול הכסיל, וזו עיקר הסיבה לישראל להיות בגלות מצד השנאה והקנאה שביניהם יותר מבכל האומות, ובעלי הלשון השמיעו את כל ישראל אין נקי כי תצא אש המחלוקת מסלע המחלוקת האבות מבערים אש והבנים מלקטים עצים ע"כ בערה בהם אש ה', לכך נאמר והסנה איננו אכל כי אע"פ שאש התלאות יבער ביעקב מ"מ מצאית הסנה נשאר קיים בכל דור ואיננו אכל כי לא יכלו הקוצים מן כרם ה' צבאות בית ישראל.

